

VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Za zvířátky i legendami na Svatý Kopeček u Olomouce

GPS souřadnice: 49.627911, 17.3394013

Praktické informace

Délka trasy: 3 km

Obtížnost: Velmi lehká trasa, která vás provede kolem svatého místa k ZOO a poté až k lanovému parku.

Výlet je možné absolvovat s kočárkem i na kole. Pejsky tentokrát nechte doma – do baziliky ani do ZOO je nepustí.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 270 km ujedete za zhruba dvě a půl hodiny. Po D1 pojedete směr Brno → Olomouc → Svatý Kopeček.

www.idos.cz

Turistická mapa: [Odkaz na mapy.cz](http://Odkaz%20na%20mapy.cz)

Parkování: U baziliky si vyberte podle cedulí parkoviště s prázdnými místy. Ideálně zaparkujte u Restaurace U Macků – zaplatíte 40 Kč za hodinu. Parkovné je všude stejné.

Bazilika Navštívení Panny Marie

Otvírací doba: Bazilika je volně přístupná denně. Návštěva za účelem prohlídky je možná pouze mimo dobu konání bohoslužeb. V bazilice je třeba zachovávat klid, je to dům modlitby.

ZOO (zoo-olomouc.cz)

Otvírací doba: denně 9.00–17.00

Vstupné (v sezoně): dospělí – 160 Kč, děti od 3 let – 120 Kč

WC: nedaleko baziliky a v ZOO.

Možnost občerstvení: kdekoli poblíž baziliky.

Nejbližší další výlet od agentury Velká dobrodružství: Helfštýn, Hukvaldy, Tovačov, Olomouc, Přerov, Boskovice, Plumlov.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigalová.

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

Svatý Kopeček se rozkládá na úpatí Hrubého Jeseníku. Tato část Olomouce vzdálená od jejího středu 8 km se stala nejoblíbenějším výletním i poutním místem. A to především kvůli úchvatné bazilice, která kopec stráží. Ale nejen kvůli ní! Je zde nádherně – výhledy, příroda, klid.

Kromě toho, že vás provedeme kolem slavného svatostánku, vám ukážeme také dům, kam jezdil na prázdniny slavný český básník, a pozveme vás do ZOO a do lanového centra. Kraťoučkou trasu zvládnou všechny děti od 5 let.

Tento výlet vznikl z dotací OZP a je proto pro všechny výletníky ZDARMA!, za což děkujeme.

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci,

díky své poloze na kopci a ohromným rozměrům je svatokopecká bazilika vidět opravdu zdaleka. Jakmile se k ní přiblížíte, všimněte si, že hlavní osa kostela nesměřuje z východu na západ, jak bývá zvykem, ale je trochu pootočena. Záměrem stavitelů totiž bylo, aby tato podélná osa směřovala k mateřskému klášteru Hradisko. Ale takových drobných tajemství skrývá bazilika mnohem více. Povíme vám o nich a zároveň vás pozveme i ke zvířátkům a do korun stromů.

Stejně jako u našich ostatních výletů jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Toto jsou dnešní hádanky:

Zaparkujte na k tomu určeném místě nedaleko baziliky – ideálně u Restaurace U Macků – a vydejte se přes park směrem k ní.

Jaký letopočet vidíte na štítu restaurace? Myslíte si, že v té době už tady bazilika stála?

Samozřejmě ano! Je totiž stejně tak stará jako vaše prapraprapraprapraprababička.

Bazilika Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku je významným poutním místem. A také velmi krásnou monumentální stavbou, která dominuje okolí Olomouce. Majestátní průčelí a překrásné interiéry tohoto barokního skvostu sem lákají tisíce turistů. Pro poutníky má největší význam vzácný reliéf Panny Marie s dítětkem vystavený v interiéru, který je považován za paladium, tedy posvátnou ochranu oblasti Haná. Však se na ni za chvíličku půjdeme podívat.

Poutní areál na Svatém Kopečku tvoří chrám, obytné budovy, hospodářské budovy a ambit s kaplí. Majestátní průčelí baziliky umocňují dvě 45 metrů vysoké věže s hodinami. Vidíte je?

K chrámu přiléhají z obou stran rezidenční budovy, na jejichž římsách stojí 12 apoštolů a dva světci. Celková délka průčelí tak činí impozantních 97 metrů. Kolmo na severní a jižní rezidenci navazují jednopatrová křídla a areál uzavírá půlkruhový ambit s kaplí Jména Panny Marie uprostřed. Kolem vnějších zdí jižního křídla stojí řada malých prodejních stánků, které byly pro toto místo typické už v 18. století.

Najdete v parku pod bazilikou strom se zvláště se loupající kůrou? Poznáte, o jaký druh stromu se jedná? Je to platan. Tisíce platanů rostou v Římě a ve Vatikánu, kde žije papež, což je takové symbolické.

V tomto parku rostou také jabloně a jedlé kaštiny. Sousoší napravo si zatím nevšímejte, řekneme si o něm něco, až se kolem něj budeme vracet.

V průchodu k bazilice najdete informační panel s nápisem *INTERAKTIVNÍ BOD 01*. Je na něm namalovaný poutník. Podívejte se na jeho ruce.

1. Který prst má nejvýše?

Vyjdeme ven... A stojíme před jednou z nejnádhernejších staveb u nás. Pomalu si ji prohlédněte.

Vznik tehdejší osady je zcela spjatý s historií její dominanty – baziliky Navštívení Panny Marie. Její první předchůdkyní byla mariánská kaple, kterou nechal v letech 1629 až 1633 postavit olomoucký měšťan a obchodník s vínem Jan Andryšek.

Podle pověsti se tak stalo na mýtině uprostřed lesa, na které před časem zastavil jeho kůň ve sněhové vánici. Bílá smršť v tom momentě utichla a Andryšek spatřil místo, kde se mu ve snu zjevovala Panna Marie a připomínala mu jeho slib, že pokud se stane bohatým, postaví k její počtě kostelík na kopci východně od Olomouce. Andryšek se dohodl s premonstrátským klášterem Hradisko, majitelem lesa, a svůj slib konečně splnil. Což se samozřejmě má. A nejen o Vánocích.

Klášter nejen se stavbou souhlasil, ale ujal se také duchovní správy kaple. Na konci třicetileté války byla kaple bohužel zapálena švédským vojákem, pro svou velkou oblibu u poutníků však byla brzy obnovena. Nedlouho poté však bylo jasné, že zvyšující se počet návštěvníků už nemůže takhle malá kaple uspokojit.

Před kostelem najdete sochy Cyrila a Metoděje. Který je který?

Rodiče, teď si vyzkoušíme vás! :)

Kdo byli Cyril a Metoděj, v jakém byli příbuzenském stavu, kdy přišli na Velkou Moravu? :)

Kdo zvládl odpovědět na naše otázky? A kdo ne?

Tak ten udělá tři dřepy! Děti budou počítat. :)

Svatí Konstantin (Cyril) a Metoděj bývají někdy označováni jako soluňští bratři, apoštolové Slovanů či slovanští věrozvěsti. Na Velkou Moravu přišli v roce 863 ze Soluně na pozvání tehdejšího vládcy Rostislava III., aby tu pomohli se zaváděním křesťanské víry. Šli na to chytře – přes mluvu. V podstatě vytvořili a prosadili staroslověňštinu jako bohoslužebný jazyk. Proč to bylo tak důležité? Protože staroslověňštině místní rozuměli. Do té doby v kostelech zněla jenom latina, nikdo nechápal, o čem je řeč, a tak ani neměl důvod do svatostánku chodit. Radši si šel logicky postaru zarejdit kolem nějakého svého pohanského boha... Což se samozřejmě tehdejšími šířitelům křesťanství nelíbilo. Bratři se však snažili a uspěli. Konstantin dokonce vymyslel písmo nazývané hlaholice. O tom, že šlo o skutečně nezapomenutelnou snahu, mimo jiné svědčí i fakt, že v roce 1981 papež sv. Jan Pavel II. prohlásil bratry za spolupatrony Evropy. Jsou také hlavními patrony Moravy. V Česku se slaví svátek Cyrila a Metoděje 5. července.

Více vás staroslovenštinou trápit nebudeme, ale pamatujte si, že bez ní byste dneska nemluvili česky, ale bůhvíjak. A že když sourozenci spojí síly, vznikají velké věci. Tak už se laskavě nervěte... :)

Kdo z vás se jmenuje Konstantin? Kdo Cyril? A kdo Metoděj? Já ne, já jsem Lucinka. A jsem ráda. Ještě aby na mě někdo volal: „Kontíku!“ A Cyrilka či Metodějka nejsou o nic lepší. :)

Najděte sochu Cyrila – drží v ruce kříž a ještě jednu věc.

2. Jak se nazývá předmět?

Potichoučku vstupte do chrámu a prohlédněte si ho. Nádherní jsou třeba andělé, co drží varhany, a samozřejmě výmalba stropu. Obdivujeme bez mluvení, je zde mnoho věřících, kteří jsou pohroužení ve svých modlitbách. A my je nejen nechceme, ale také nesmíme rušit.

Další vyprávění si schováme na čas, kdy zase vylezeme z chrámu ven.

Z důvodu nedostatečné kapacity kaple tedy premonstráti vybudovali v letech 1669 až 1679 na místě malé kaple nový **kostel Navštívení Panny Marie**, jehož autorem byl pravděpodobně slavný architekt Giovanni Pietro Tencella. Počet poutníků navštěvujících každoročně toto svaté místo i dále raketově rostl. V době po vysvěcení kostela jich bylo zhruba 50 000, o dvacet let později už kolem 120 000 ročně. Také počet zde působících kněží vzrostl z původního jednoho na dvacet. Za rok se tu odsloužilo přes šest tisíc mší. Což vedlo k potřebě kostel ještě rozšířit. V první polovině 18. století proto došlo k několika přestavbám. Nejdříve vznikly reprezentativní a obytné budovy po stranách chrámu a následně byl upraven i jeho interiér. Kolem chrámu a hospodářského dvora také postupně vyrostla malá osada.

Vydáme se směrem doprava a chrám po směru hodinových ručiček pomalu obcházíme.

Jenže po období rozmachu přišel zlom. V roce 1784 byl výnosem císaře Josefa II. zrušen klášter Hradisko, mateřská základna Svatého Kopečku. Po josefínských reformách byly poutě zakázány, hospodářský dvůr zkonfiskován a špitál zrušen. Kvůli nedostatku financí začaly kostel i areál brzy chátrat. V roce 1846 se sem ale naštěstí vrátili premonstráti a areál obnovili. Přišli ze strahovského kláštera, který tehdy duchovní správu Svatého Kopečku převzal.

V minulém století zažil kostel největší ohrožení při osvobození v roce 1945, kdy jej zasáhly střely procházející Rudé armády a zachvátil ho požár. Naštěstí ale nebyl tak rozsáhlý, aby chrám zdevastoval. Hned v následujících letech proběhly jeho opravy. Pak však přišel rok 1950, kdy odtud byli na příkaz komunistického režimu násilně odvedeni řeholníctví kněží a řádové sestry. Následujících 40 let zajišťovali duchovní správu chrámu diecézní kněží, ale zbytek budov byl využit pro jiné než duchovní účely. Sídly zde internátní a dětské domovy a ústav pro děti s vadami sluchu a řeči. Až po roce 1990 se sem opět vrátili premonstráti ze Strahova a postupně areál znovu zvelebili.

Nově je zde otevřeno **Svatokopecké muzeum**, ve kterém jsou vystaveny obrazy, monstrance, relikviáře, mešní roucha a podobně. Nechybí ani expozice poutnictví. Prohlídkový okruh muzeem má dvacet zastavení, první zastavení se nachází právě už venku před bazilikou.

Jdeme zase trošku hledat. Víme totiž, že to máte nejraději.

Zkuste najít modrý hydrant. Přečtete nápis na něm? V jakém je asi jazyce?

Najdete letopočet, kdy byl hydrant instalován? Je tady někdo, kdo se v tomto roce narodil?

Nyní vyhledejte rozcestník. Kam se podle jeho šipek vydáme? Vybereme si tu, která ukazuje k domku Jiřího Wolkera.

Víte, kdo to byl?

Tento známý básník trávil na Svatém Kopečku u Olomouce prázdniny u své babičky Anežky Skládalové – a to až do svých dvaceti let. Toto místo také oslavil ve své lyricko-epické (vyprávěcí, nikoli veršované) básni *Svatý Kopeček*, která začíná těmito verši:

*Žlutavý kostel vlá na hoře zelené,
to je korouhev této krajiny tiché a svěcené,
to je Svatý Kopeček u Olomouce, místo pro poutníky a výletníky, ...*

Na domě se nachází nástěnná deska s básníkovou bustou na průčelí odhalená 30. června 1935, která připomíná pobyt básníka v tomto domě.

Celá báseň je pak pod keramickým dílem s bazilikou.

3. Opište první slovo pátého řádku.

Pro zájemce přidáme pár řádků o básníkovi, *jenž miloval svět a pro spravedlnost jeho šel se bít*, jak si nechal napsat na hrob. Dnes už je jeho zapálení pro rovné postavení chudých a bohatých poněkud mimo, ale byl mladý, takže bylo nejspíš opravdu upřímné. V prvních letech minulého tisíciletí fakt nemohl tušit, jak se provedení jeho šlechetných tužeb zvrhne. :) *Jiří Wolker (Jiří Karel Wolker) byl český básník, člen Literární skupiny a Devětsilu. Byl nejnadanějším představitelem proletářské poezie. Narodil se roku 1900 v Prostějově (i tam mimochodem vede eden z našich výletů s tajenkou), kde vystudoval gymnázium. Poté studoval na přání svého otce práva v Praze, přičemž zároveň navštěvoval literární přednášky. Byl politicky činný v komunistické straně.*

Wolker během studií onemocněl tuberkulózou, která se u něj projevovala již v dětství častými záněty mandlí, katary průdušek a problémy s játry a klouby. Léčil ji u moře i ve Vysokých Tatrách, nakonec jí však v mladém věku 24 let podlehl.

Dům, ve kterém žil a tvořil Jiří Wolker, bývá také nazýván *Na Krásné vyhlídce*. Objekt není příliš architektonicky zajímavý, ale je zařazen mezi kulturní památky a výhled je odsud opravdu nádherný, pokud popojdete pár metrů.

Na vyhlídce je také zvláštní umělecké dílo. Co vám připomíná? Nám frontu svatých...

Sejděte po chodníčku směrem doprava do Šlikovy ulice. Hned uvidíte velký plot. Víte, kdo za ním pobíhá? Levharti! Jste totiž u známé zoologické zahrady. Držte směr doprava a za chvíli budete u jejího vchodu. Zastavte se však u kříže, který cestou potkáte. Na něm totiž čeká další písmenko do vaší tajenky.

Zoologická zahrada se rozkládá na rozloze 42,5 hektarů. (Což je docela dost, když si uvědomíte, že fotbalové hřiště obvykle zabírá asi tak dvě třetiny hektaru. Zahrada je prostě velká jako přibližně deset a půl Václavských náměstí vedle sebe.) Místní atrakcí je vyhlídková věž, z níž lze vidět město Olomouc i baziliku na Svatém Kopečku. V pavilonech a venkovních klecích dnes ZOO pečuje o téměř 300 živočišných druhů. Specializuje se na žirafy, africké kopytníky, severskou faunu a mořská akvária. Raritou je obří žraločí akvárium – největší svého druhu u nás. Kdo si vzpomene na kdysi slavný film Čelisti?

Mořská akvária s korálovými útesy a mnoha druhy pestrébarevných ryb a dalších mořských živočichů naleznete uvnitř pavilonu šelem. Největší nádrž pro dva druhy žraloků má obsah 42 000 litrů a v nádrži o obsahu 17 000 litrů žije mimo jiných velkých ryb nádherný rejnok siba skvrnitá.

Oblíbený je rovněž průchozí výběh opic makaků červenolících. Což nejsou jen tak nějaké makakové, ale „mrazuvzdorní“. Ve své japonské domovině se v zimních měsících rádi koupou v horkých pramenech a dokážou se k potravě prohrabat i jeden a půl metru vysokou vrstvou sněhu. Mohli bychom se od nich učit! Návštěvníci mohou tyto zajímavé opice sledovat z visuté lávky, tedy bez jakýchkoli bariér.

Podobný zážitek nabízí také pavilon netopýřů, kde vám nad hlavami volně létají velmi vzácní kaloni zlatí, v přírodě ohrožení vyhubením.

Návštěvu ZOO určitě doporučujeme, tajenku v ní však neluštíme.

Jak už jsme řekli, další písmenko si vyzvedneme na křížení ulic Šlikova a K Hájence právě u křížku.

V dolní části kříže najdete letopočet. Sečtete všechny jeho číslice.

4. **Napište výslednou číslici.**

Najdete na kříži pohár? Hroznové víno? A co obilí? Poznáte, o jaký druh se jedná?

Než dojdete kolem parkoviště před vchodem ZOO, trochu si vás ze znalosti obilnin přezkoušíme. Nebo také poučíme, pokud jste snad náhodou ve věci zrní ve škole chyběli. :)

*Pšenice je bez vousků,
dá nám mouku na housku.
Víš, jak poznáš žito lán?
Vousy trčí do všech stran.
Ječmen pořádek má rád,
vousy češe do dvou řad.
Zato oves střípatý,
hází vločky pod paty.*

A jsme před vchodem do ZOO! Kdo chce, jde ji navštívit, kdo nechce, vydá se pěšinkou směrem doprava po obrázcích veverky do lanového centra Veverák.

Budeme tam za pět minut, takže máme čas připomenout si jednu básničku od Františka Hrubína, když už jsme si tak dlouho povídali o obilí...

Znáte pohádku *Kuřátko a obilí*?

Jak to bylo, pohádka?

Zabloudilo kuřátko.

Za zahradou mezi poli

pípá, pípá, nožky bolí.

Ve vysokém obilí

bude večer za chvíli.

„Povězte mi, bílé ovsy,

kudy vede cesta do vsi!“

Lanový park Veverák se nachází 100 m od východu ze ZOO v lese za dětským hřištěm. Nabízí celkem tři trasy různých obtížností určených pro děti i dospělé. Nejmenší dětská trasa má speciální samojistící systém.

Kdo chce, jde si hrát na šimpanze a orangutany, kdo ne, pokračuje ve zdolávání poslední části výletu.

Pěšinou vylezeme na vrchol kopce Hvězda, kde se nám ovšem žádný dechberoucí výhled neotevře. Jen budeme možná trochu blíže ke hvězdám. Potom zase sešupajdíme z kopce směrem ke hřbitovu.

Splést se nemůžete, každá stezka vede do ulice Pod Hvězdou.

Hřbitov a barokní **kaple svaté Barbory** byly postaveny po roce 1706 a připomínají tragickou událost, při které v poutním domě na Svatém Kopečku uhořelo 121 poutníků. Líčení je děsivé, tak zvažte, zda je dětem číst.

Muselo to být děsivé. Na Svatý Kopeček tehdy v roce 1705 dorazily tisíce poutníků z celé Moravy. Bylo jich tolik, že musela být část ubytována v provizorních podmínkách na slámě. Když posléze v noci 28. září vypukl v poutním hostinci požár, mezi sotva probuzenými poutníky propukly panika a chaos.

Od svíčky (snad svržené na zem) se vzňala uskladněná sláma a plameny se bleskurychle šířily. Poutníci, kteří už tou dobou spali, se probouzeli rovnou do ohnivého pekla. Vypukl ohromný zmatek, lidé se snažili zachránit, jak se dalo, někteří skákali z oken. V panické hrůze byla část poutníků udušána ostatními. Někteří se udusili kouřem, další doslova uhořeli.

Hrůzné výjevy lze jen těžko popsat. Výsledná statistika byla děsivá – zemřelo 121 poutníků ze 44 farností z různých koutů Moravy.

Hřbitov si můžete potichoučku prohlédnout. Vstup do něj je z Holubovy ulice.

Vzadu za kapličkou jsou pohřbeny také desítky řádových sester. Toto místo je velmi podobné tomu v Bílé Vodě. I tam vede jeden z našich výletů s tajenkou.

5. Jakou barvu má kaplička?

Holubovou ulicí pokračujeme dále. Najděte nalevo srandovní cedulku, která říká: *TADY SE ZATÍM NIC PAMĚTIHODNÉHO NESTALO.*

Jak to pokračuje? Nechcete s tím něco udělat? :)

Mineme dům obrostlý přísvávníkem a jsme zpátky v parku u baziliky. U sochy svatého Jana Nepomuckého si odpočineme, do cíle už to máme jen pár minut. A zatímco budete Jendovi počítat hvězdičky nad hlavou, povíme si ještě jednu pověst.

S historickou Olomoucí je spojena řada legend. Jedna tvrdí, že mezi zdejším bývalým klášterem Hradisko, který nyní slouží jako vojenská nemocnice, a poutním místem Svatý Kopeček vede podzemní chodba. Má být dokonce tak široká, že by jí bez problémů projel kočár. Údajně leží až několik desítek metrů pod zemí! Je to však skutečně jenom pověst. Plány na stavbu chodby sice zřejmě existovaly, k jejich realizaci ovšem nikdy nedošlo.

Chodba ze Svatého Kopečku směrem ke starému panskému dvoru v Samotiškách ale existuje. Má cihlovou klenbu, výšku asi tak 2,5 m a šířku také kolem 2,5 m. Nejsou v ní žádné schody, takže nějaký koňský povoz by tudy asi opravdu projel. Tato úniková chodba prý kdysi měřila 750 metrů. Jak je to s ní nyní? Kdo ví? :)

Jsme na konci výletu. Vidíte, co na vás kouká z tajenky? Je to nejvyšší církevní hodnostář. Jeden takový dokonce v minulosti Svatý Kopeček navštívil.

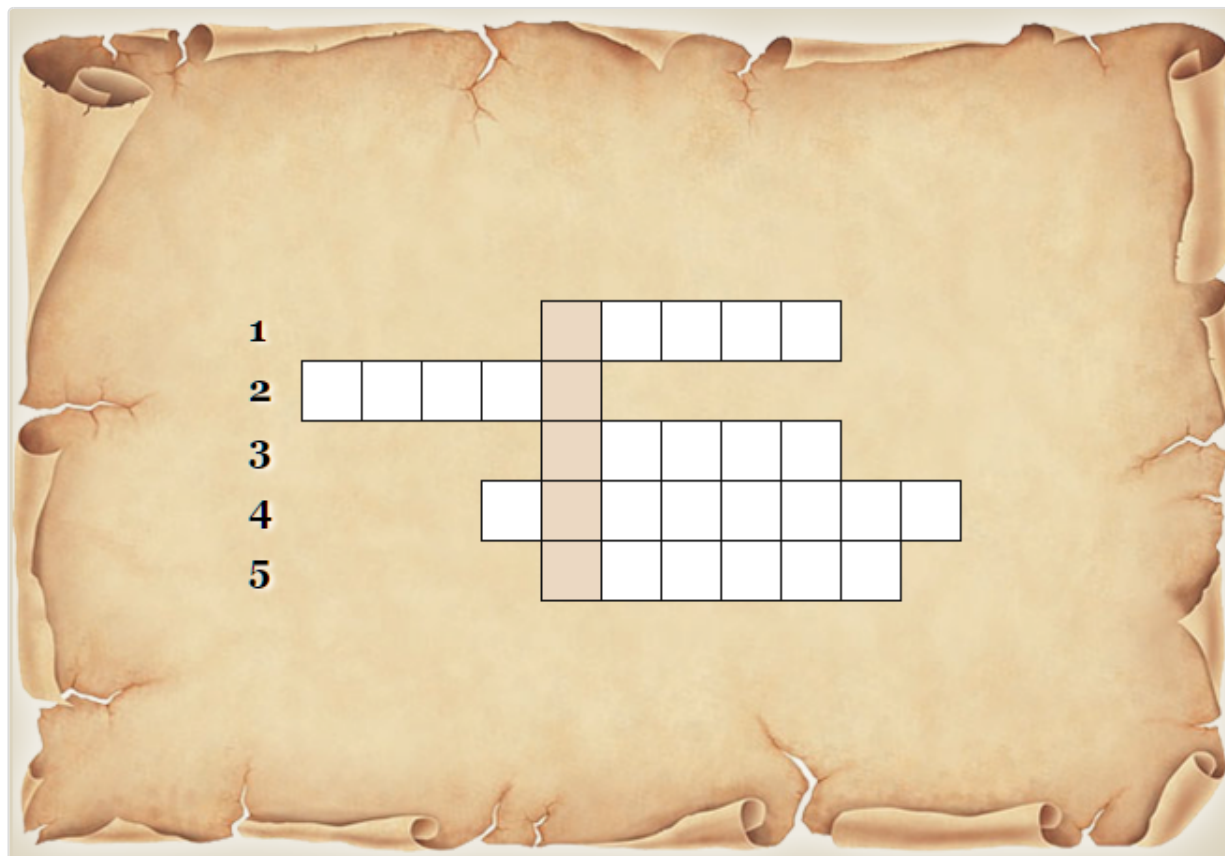
Jan Pavel II., vlastním jménem Karol Wojtyła, který stál v čele katolické církve od roku 1978 do své smrti v roce 2005, navštívil Olomouc v květnu 1995. Setkal se zde s bezmála desítkou tisíc mladých katolíků. Předtím však ještě na olomouckém letišti, kde se tísnilo čtvrt milionu poutníků, prohlásil za svaté Jana Sarkandra a Zdislavu z Lemberka. Na Janovu památku byly v roce 2015 jeho ostatky uloženy právě ve zdejší bazilice Navštívení Panny Marie. Šlo o kapku Sarkandrový krve v malé ampuli, která byla vložena do pozlacené schránky na stěně baziliky

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

Tento výlet vznikl z dotací OZP a je proto pro všechny výletníky ZDARMA!, za což děkujeme.

Otázky k tajence

1. Který prst má nejvýše?
2. Jak se nazývá předmět?
3. Opište první slovo pátého řádku.
4. Napište výslednou číslici.
5. Jakou barvu má kaplička?

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail veldo@veldo.cz. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.